

Astaloș ne avertizează să fim mai selectivi cu ce anume „jefuim“ în viață, riscul fiind să ne alegem doar cu falsuri. Bebert, începătorul naiv (jucat cu mobilitate și umor de Victor Giurescu, cu sunete argotice de București cum îi place dramaturgului), va renunța la spargeri pentru iubire. Din tot ce i se întâmplă, o alege pe tânăra *Julieta* (Nora Covali). Temele lui Astaloș, chiar dacă în cheie comică, sunt mereu prezente. Iubirea contra militarismul din *Vin soldații* este reprezentată de Generalul somnambul, o caricatură a militarismului ajuns la demență. Paul Chirilă face față cu greu unui rol extrem de bogat în semnificații, pe care Octavian Greavu îl reduce, prin costum, la caricatura (stângaci interpretată) a unui comunism decrepit. Este un amestec de personaje verosimile și neverosimile, iar întâlnirea dintre ele nu este foarte motivată. Dacă cele „verosimile“ (Bebert, Șefu, Julieta, Amazoana – spectaculoasă apariție a actriței Dorina Maria Haranguș) sunt acceptabile, intruziunea „absurzilor“ (Generalul, Doamna care dă comenzi cu mașina ei urmuziană de măcinat cafea – Smaranda Astanei este o bizară apariție de pe tărâmul celălalt) produce un spectacol autonom. Un spectacol absurd, ai zice, închis într-unul semirealist. Un inspector cu electricitatea, asemănător Căpitanului de pompieri din *Cântăreața cheală* (rol bine executat de Florin Mircea) se află la frontiera dintre cele două registre stilistice. Spectacolul lui Octavian Greavu reușește să se reunifice stilistic abia spre final, când totul se transformă în muzică, dans și voie bună.

Teatrul Tineretului, Piatra Neamț – *Spargere fără profit* de George Astaloș. Regia: Octavian Greavu. Scenografia: Laurențiu Dumitrașc. Distribuția: Smaranda Astanei (*Doamna*), Nora Covali (*Julieta*), Dorina Marina Haranguș (*Amazoana*), Dan Grigoraș (*Șeful*), Victor Giurescu (*Bebert*), Paul Chirilă (*Generalul nebun*), Florin Mircea (*Inspectorul*). Premiera: 4 aprilie 2005.

Brașov

O mască râde și două plâng

Un eșantion de trei spectacole din repertoriul recent al Teatrului „Sică Alexandrescu“ din Brașov îți provoacă amare reflexii. Pare că toți autorii sunt supărați pe lume, pe ei înșiși și, în cele din urmă, pe Dumnezeu. Dramaturgul austriac Peter Turini privește lumea prin ochii preotului Cristian Bley care și-a păstrat castitatea până la maturitate pentru a se feri de păcat. El este pe punctul să se spânzure pentru că nu a aflat ce înseamnă Păcatul pe care se fundamentează religia creștină. De fapt, nu discerne frontierele adesea confuze dintre Bine și Rău, motiv pentru care despre Păcat este mai bine să taci. Ceea ce și face în final, când își taie limba ca să nu răspundă la întrebările unei ziariste. Până atunci, însă, Cristiana, pornit în căutarea Păcatului, este sodomizat, cunoaște femeia (Magda), politica (amintirea neștearsă a nazismului îi provoacă scene exaltate actriței Alma Hahn, admiratoare a „bărbăției“ hitleriste), bogăția și sărăcia dar, mai ales, îl cunoaște pe Rudi Hoffman, un tânăr care vrea să devină actor suportând toate umilințele unei societăți pe cât de arogante, pe atât de abjecte,

Bianca ZUROVSKI, Dan SÂNDULESCU, Miorica GEANTĂ CHELBEA

pentru a fi distribuit într-un film. Spre final, acești dejectați ai lumii, sunt izolați într-o *sfântă familie* degradată: Cristian, Magda și Rudi, adică Tatăl, Mama și Fiul. Cel din urmă, dacă nu va fi crucificat, va fi împușcat de poliție pentru un omor involuntar. Este limpede că Turini urmează schema biblică a Tatălui, Fiului și Fecioarei Maria. Dar sensul acestei noi perspective creștine este negativ. *Cristian/Dumnezeu* nu este doar mut și „întemnițat”, cum spune Turini, ci se osândește la tăcere după ce asistă la jertfa inutilă (pentru că nu a mântuit pe nimeni) a fiului său. Înainte de a pune spectacolul în scenă, Camelia Tino, de la Viena, a adaptat textul lui Peter Turini de asemenea manieră încât nu mai este clar de ce se numea *Diavolul și Moartea*. Sub titlul **Ispita. Reportaj**, regizoarea pune accent pe „cazul” preotului Cristian Bley, transformat în fapt divers care hrănește mijloacele media. Într-o formulă scenografică proprie (lumea este urâtă ca un depozit părăsit, cu geamurile sparte, în care se adună toate deșeurile: foști oameni, foste sentimente, foste valori, inclusiv acele figuri religioase de care vorbeam, transformate în haimanale, cloșarzi sau boschetari), Camelia Tino compune un spectacol dramatic, uneori cutremurător prin colecția de situații umane urâte pe care le examinează Peter Turini. Nu cumva Urâtul este chiar Păcatul căutat de preotul Cristian Bley? La această întrebare poate da răspunsuri interesante și teatrul actual. Revelația, pentru noi, nu a fost Virginia Iltta Marcu (*Magda*) agilă, promptă pe replică, care păstrează aceeași candoare copilăroasă a expresiei oricât înaintează în vârstă, ci Radu Negoescu, un actor pe care îl vedem foarte rar. El pare să-și fi descoperit aici rolul vieții. Nu este numai un preot, ci Dumnezeu însuși, ostenit de propria creație care nu mai are nimic de făcut decât să proclame tăcerea, autismul de care este, de secole, învinovățit. Un Dumnezeu sinucigaș la

începutul spectacolului, un altul care își retează limba, la sfârșit. Confuz și împovărat, acest Dumnezeu interpretat de Radu Negoescu nu mai păstrează din figura tradițională decât imensa și inutila lui bunătate. Ar fi nedrept să-l oțimem pe Marius Cordoș (*Rudii/Fiul*), un munte de bună-credință înșelată și pe Viorica Geantă Chelbea care atacă în forță rolul bătrânei naziste Alma Hahn.

Nicoleta Esinencu de la Chișinău este la fel de supărată pe lume ca Peter Turini de la Viena, dar din alte motive, poate, mai întemeiate. Iată că belșugul unui autor austriac de mare succes și sărăcia unei tinere din Basarabia, care mănâncă pâine unsă cu pastă de dinți, pot provoca aceleași reflexii severe asupra lumii. Nicoleta Esinencu își grupează însemnările dintr-un jurnal intim în monodrama intitulată violent **Fuck you, EU.Ro.PA.** Toți ținem jurnale să învingem timpul sau timiditatea. După ce a învins timiditatea, autoarea s-a aliniat acestei literaturi protestatare care începe cu „fuck you” și sfârșește cu „fuck you”. Chiar dacă „nu șade frumos”, domnișoara Esinencu are tot dreptul să înjure, pentru că scrie foarte nervos despre destinul basarabeanului sovietizat, trecut peste podul de flori, umblat prin Europa, suspendat între o țară de baștină care îi creează probleme de conștiință („ce i-am dat eu țării și ce-mi dă ea mie”) și o Europă mofturoasă cu noii-veniți, ospitalieră, în cele din urmă, de vreme ce aflăm că Nicoleta Esinencu tocmai își consumă o bursă în Germania. Claudiu Goga, regizorul spectacolului, și-a dat seama că prea multă compoziție vizuală pe marginea acestui text rostit cu furie și pasiune de Ligia Stan nu se poate face. Dar, ceea ce a făcut, este pe cât de succint, pe atât de semnificativ. De pe un covor roșu care este al Rusiei, al comunismului și al Republicii Moldova se eliberează prin strigăt drama tinerei generații din Est cu toate inhibițiile ei politice, economice și sexuale.

O singură mască a răs la Brașov și aceasta este de proveniență franco-basarabeană: **O afacere sentimentală** (*Blaise*, în original) de Claude Magnier, în regia actorului și regizorului de la Chișinău, Petru Hadârcă. Una dintre acele comedii „de bulevard”, mașinării de provocat râsul în care excelează autorii parizieni de la Eugène Labiche și Georges Feydeau până la Pierre Chesnot, Jean-Claude Carrière, Claude Magnier, Victor Haim și alții care au dus specia la perfecțiune. Subiectul, etern, se bazează pe inepuizabila sursă de umor și de tragedie care este relația dintre bărbați și femei, în toate combinațiile posibile. Un pictor fără operă (*Blaise d'Ambrieux*), închiriaza un apartament de lux ca să-i primească pe viitorii socri, familia Carlier, inclusiv Laura, virtuala logodnică. Comediograful de tip parizian va lucra totdeauna cu *surpriza*. Acea *surpriză* care face lucrurile să se precipite și personajele să adopte soluții parțiale și minciuni salvatoare. În literatura română doar Tudor Mușatescu avea cultul *surprizei*, de unde și succesul său de public. Aici, prima surpriză este apariția chelnerului comandat la o agenție. Nu este chelnerul stilat așteptat, ci o adolescentă din Bretagne (*Marie*) care încurcă lucruri, nume și persoane, sfârșind prin a se îndrăgosti de Blaise. Odată declanșat mecanismul, surprizele se țin lanț: Laura Carlier este cam ciudată, Ariane, iubita pictorului, este și amanta domnului Carlier care acceptă căsătoria fiicei sale cu condiția ca viitorul ginere să-i cedeze apartamentul pentru o după-amiază. Surpriză pentru toată lumea: amanta onorabilului domn Carlier nu este Ariane, ci Pepita. În punctul final, când toate personajele se întâlnesc în același loc (*D-ale carnavalului* nu este străină de această structură, Caragiale fiind un mare admirator al lui Labiche, precursorul lui Magnier), Blaise și Marie ies din încăierarea generală și se furișează, optând pentru zări ale iubirii dezinteresate. Petru Hadârcă este pasionat de mecanismele

acestei așa zise comedii ușoare, cum am văzut în anterioarele sale spectacole de la Chișinău. Știe mai ales că acest tip de comedie se bazează pe refrene comice, nu multe, dar bine selecționate. El construiește succint, dar exact compozițiile actorilor și, dacă *Mariel*/Iulia Popescu se află printre personajele cele mai aplaudate din spectacol, este și pentru că Petru Hadârcă inventează trucul ușilor automate din fundal pe care le va specula și Bianca Zurovski/*Laura*. Stăpân pe aceste refrene, regizorul face din familia Carlier un terțet comic (Viorica Geantă Chelbea, Bianca Zurovski, Dan Săndulescu), cu atitudini identice solidar în stupiditate. Scenografa Stela Verebceanu compune un interior burghez, obișnuitul spațiu de lux al comediei de bulevard. Claude Magnier nu este un autor genial, dar știe atât de bine să stârneasă râsul...

Teatrul „Sică Alexandrescu“, Brașov – Fuck you, EU. Ro.PA! de Nicoleta Esinencu. Un spectacol de Claudiu Goga. Cu: Ligia Stan.

O afacere sentimentală, după *Blaise* de Claude Magnier. Traducerea: Mariana Oanceanu. Regia și ilustrația muzicală: Petru Hadârcă. Scenografia: Stela Verebceanu. Cu: Vlad Jipa, Demis Muraru, Iulia Popescu, Oana Hui, Dan Săndulescu, Viorica Geantă Chelbea, Bianca Zurovski, Ligia Stan, Carmen Moruz.

Ispita. Reportaj, după *Diavolul și Moartea* de Peter Turini. Traducerea: Tino Geirun. Un spectacol de Camelia Tino. Cu: Andrei Ralea, Viorica Geantă Chelbea, Virginia Itta Marcu, Marius Cordoș, Vlad Jipa, George Custură, Constanța Comănoiu.

Marinela ȚEPUȘ

Dialog regizor-actor

Există oare o modă a recitalurilor, numite și monodrame sau *one-man show*? Producții, mai mult sau mai puțin izbutite, împânzesc scenele (mici și mari, dar, mai ales, pe cele mici), în general, din nevoia actorilor de a juca, nemaitrebuind să aștepte a fi distribuiți, nemandorind să stea la mâna directorilor, a regizorilor, a conjuncturilor de tot felul. Lăudabil gest, în definitiv! O monodramă se poate repeta chiar și în bucătărie sau pe balcon. Nu necesită decoruri complicate și un costum mai poți găsi, la urma urmei, chiar și în garderoba personală, dacă nu în cea a teatrului. De obicei, astfel de încercări mor repede din lipsă de public. Dar mai există și „asocieri“ (fericite) între un actor și un regizor, la care, se mai întâmplă, din când în când, să se alătore câte un scenograf. O astfel de echipă poate face adevărate bijuterii, mici spectacole de studio, de club, de bar, ce sunt invitate în festivaluri de prestigiu, onorate cu premii. Sunt montări de jucărie, meșteșugit alcătuite, ușor de mișcat în spațiul teatral. Un astfel de spectacol am văzut la Brașov. Impresionant prin simplitate și bun-gust. Cu o actriță foarte specială, nu atât frumoasă, cât extrem de expresivă – Ligia Stan –, cu un pătrat din linoleum roșu-aprins, un scaun, un rucsac din care sunt scoase, pe rând, o brichetă, un pachet de țigări, o sticlă de apă minerală, la care se mai adaugă trei reflectoare așezate în triunghi (ele însele devenind personaje în economia